

Ben explicat (I)

Comentàvem, fa uns quants mesos, les diverses significacions i el comportament gramatical de la forma adverbial ben que és la que revesteix l'adverbi bé davant un adjectiu, un altre adverbi o un verb, especialment un participi passat. I segurament es poden afegir a aquell comentari algunes notes d'interès.

Tant bé com ben corresponen a una mateixa forma adverbial del castellà, «bien». Dit altrament, «bien» s'usa també en alguns dels casos en què nosaltres fem servir ben. Es ben evident, però, que les possibilitats de «bien» són inferiors a les de ben. Frases com S'ho han ben cregut, M'ha ben ensarronat, L'han ben atrapat, no semblen pas possibles en castellà. (Volem dir, és clar, traduïdes literalment.) En frases en què «bien» s'usa amb valor quantitatiu, com «bien feliz» o «bien lleno» observem un criteri d'admissibilitat més aviat vacil·lant i sens dubte en aquest punt el castellà experimenta la influència del català: l'ús indiscutablement correcte de «bien» és davant els participis passats usats com a adjectius i amb valor, no de quantitat, sinó de manera, és a dir, com a terme oposat a «mal». En català, en canvi, l'ús correcte de ben encara que té les seves limitacions, ens permet una varidada i utilíssima fraseologia, que val la pena de tenir ben disponible en tot moment. A més de frases com les esmentades —S'ho han ben cregut...— possibles, de fet, només amb un reduït nombre de verbs, podem recórrer a la forma ben en els casos següents: davant els adjectius i el participis passats usats com a termes predicatius: Anava ben acompanyat, Els van veure ben abraçats, Estic ben tanquil, El vam trobar ben content; davant els mateixos elements usats com a determinatius de nom: una obra ben escrita, el pati ben escombrat, la crenxa ben partida, un dipòsit ben ple, un poble ben comunicat, un bistec ben cuit, el sac ben lligat. I, encara, davant alguns adverbis: ben malament, ben clarament, ben de pressa, ben a poc a poc, ben lluny, ben a prop.

En tots aquests casos ben pot tenir valor de manera —ben escrit— o de quantitat —ben ple—. Caldria admetre, però, que en alguns aquestes dues nocions resulten difícilment destriables: ben explicat, ben cosit, ben cuit, ben rentat.

Albert Jane